WASHINGTON, D.C.

І чужому научайтесь, й свого не цурайтесь... Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. Тел.: HEnderson 4-0237 УНС: HEnderson 5-8740 Тел. з Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 117. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 21-го ЧЕРВНЯ 1960 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, JUNE 21, 1960 No. 117. VOL. LXVII.

КОНҐРЕС ПРИСПІШУЄ НАРАДИ, ЩОБ ПЕРЕД 4-ИМ ЛИПНЯ ЗАКІНЧИТИ СЕСІЮ

Вашингтон. — 86-ий Конґрес плянує закінчити свою другу сесію перед Днем Незалежности, тому впродовж цих двох тижнів обидві Палати працюватимуть в приспішеному темпі, бо ще є цілий ряд важливих законопроєктів, які мусять бути вирішені. Вже 11-го липня починається Крайова Демократична Номінаційна Конвенція в Лос Анджелесі, і до того часу всі члени Конґресу хотіли б бути вільні. Провідник демократичної більшости в Сенаті сенатор Линдон Б. Джансон хотів би, щоб він міг похвалитися добрим успіхом на цій сесії, бо він задумує на Конвенції зголосити свою кандидатуру на президента. Не є ще вирішена справа лікарської допомоги для старших віком осіб, яких в ЗДА є коло 16 мільйонів; треба ще зайняти становище до законопроєкту про федеральну допомогу шкільництву; чекає на вирішення справа збільшення мінімальної платні від години праці понад теперішню висоту одного доляра; законопроєкт про будівельну програму; не є полагоджена і справа законопроєкту про взаємну оборонну програму. Конґресмени й сенатори побоюються, що деякі законопроєкти може не підписати Президент, і тоді сесію Конґресу треба було б продовжити, щоб ухвалити сприйнятливий для Президента законопроєкт. Сподіваються, що Президент не підпише прийнятого вже законопроєкту про збільшення на 7.5 відсотка платні федеральним урядовцям, бо це збільшило б на 750 мільйонів долярів бюджет. Не тільки сенатор Джансон дбає про те, щоб 86-ий Конґрес міг похвалитися якнайкращим успіхом перед виборцями, бо про це саме турбується і віце-президент Ричард М. Ніксон, який недавно конферував із провідником республіканців в Палаті Репрезентантів конґресменом Чарлзом А. Галлеком, стараючися наклонити його до компромісу в справі законопроєкту про допомогу шкільництву. Сенатор Джансон має клопіт в Сенаті з законопроєктом про продовження податків від продажу і від надмірних прибутків від великих корпорацій. Сенатська Фінансова Комісія скасувала податки від телефонів, телеграфічних депеш і від подорожі, що зменшило б прибутки федеральної скарбниці на $750 мільйонів річно, проти чого є опозиція в Сенаті, а Палата вирішила продовжити ті всі податки ще на один рік. Цю справу мають вирішити в найближчому часі. Сенат має в найближчому часі вирішити справу ратифікації взаємної оборонної програми з Японією, яку стягнули були з денного порядку нарад під час демонстрацій проти цього договору в Токіо, які відбувалися минулого тижня. Є кілька проєктів в справі лікарської допомоги старшим особам. Конґрес хотів би щось в тій справі зробити, щоб виказатися якимсь успіхом перед виборцями, які хотіли б, щоб ця допомога відбувалася у зв'язку з соціяльним забезпеченням, проти чого виступають представники уряду і консервативніші члени обидвох палат Конґресу. В найближчих днях має відбутися спільна конференція в справі допомоги шкільництву, бо обидві палати призначили на цю ціль різні суми, як дреба ще узгіднити. Палатна Комісія праці ухвалила збільшити мінімальну заробітну платню від години праці до $1.25 і поширити цей законопроєкт на нових 3,500,000 робітників, а Сенат має цією справою зайнятися вже в понеділок 20-го червня.

Ґейтс за ліквідацію ротаційної системи при номінації голови шефів штабу

Вашингтон. — Секретар оборони Томас С. Ґейтс заявив, що він є за те, щоб при номінації голови об'єднаних шефів штабу брали до уваги здібності окремих кандидатів без огляду на ротаційну систему, прийняту в 1947-ім році, згідно з якою головою об'єднаних шефів штабу мусіли бути за чергою представники всіх трьох родів зброї: армії, летунства і фльоти. Засади чергування не дотримується при найменуванні комендантів збройних сил НАТО і тихоокеанського району та інших групових союзів. Те саме може бути і при найменуванні чергового голови об'єднаних шефів штабу. Головою цього штабу є тепер представник летунства генерал Натан Ф. Твайнінґ. На його місце мав би прийти представник армії генерал Лаймен Л. Лемніцер, який є тепер шефом штабу армії. Появляються голоси, щоб скасувати окремих шефів штабу, щоб створити місце для одного шефа штабу всіх збройних сил.

Ніксон впливає на формування республіканської виборчої плятформи

Гюзтон, Тексас. — Віце-президент Ричард М. Ніксон 18-го червня виїхав на 4-денну поїздку до південних і південно-західніх стейтів і заявив на пресовій конференції, що він конферував із головою комісії, яка укладає виборчу плятформу для Республіканської Партії, — Черлзом Г. Персі, який до тієї плятформи вже втягнув ті думки, які плянує Ніксон. Між цими думками є такі: Збільшити взаємну оборонну і інформаційну програму так, щоб не можливою було те, що сталося в Японії у зв'язку з заплянованою туди поїздкою Президента. Ніксон твердить, що не можливо було передбачити, що станеться в Японії і в Парижі, тому неможна оскаржувати республіканців в неуспіхах. ЗДА не сміють зраджуватися невдачами, тільки допомагати і надалі вільним країнам збільшувати свою економіку і оборонну силу.

Сенатська підкомісія звітує про розвідку і безпеку країни

Вашингтон. — Сенатська підкомісія, яка займається справою механізму крайової політики, видала звіт про розвідку і безпеку країни у зв'язку з недавнім випадком із розвідчим літаком У-2, який 1-го травня зістрілено над територією СССР. В цьому звіті говориться про те, що „вільний світ потребує розвідки, щоб могти пережити війну", бо розвідча служба є „так само важна, як збройна сила", а під час атомових ракет вона є „першою нашою оборонною лінією". Розвідка є джерелом інформацій для дипломатів, а не частиною дипломатії. Публічне виявлювання дій розвідчої аґенції є завжди шкідливе, бо воно компромітує розвідку і шкодить міжнародним взаєминам. „Золотим словом розвідки повинна бути мовчанка. Багато більше можна втратити, коли скажеться забагато або завчасно, ніж коли взагалі нічого не говориться". Це місце звіту підкомісії, до якої належать і республіканці і демократи, є критикою уряду за те, що сталося у зв'язку з літаком У-2. Звіт закінчується твердженням, що „останні події не змінили давніх засад розвідки, вони тільки підтвердили давню мудрість в цій справі".

Державний департамент вигнав двох кубинських дипломатів

Вашингтон. — Державний департамент 18-го червня ц. р. зарядив, щоб два кубинські дипломати в цій країні до 48 годин залишили ЗДА, бо вони є „небажані особи" з огляду на свою шпигунську діяльність, расову аґітацію та іншу невідповідну поведінку. Цими дипломатами режиму Фіделя Кастра є Карльос Ляаро Фелікс Санчез і Баскей — асистент кубинського консула в Маямі на Флориді, і д-р Перта Луїза Пля і Бадія — культурний аташе при кубинському консуляті в Ню Йорку. Представник державного департаменту Джозеф Рій заявив, що сеньйор Санчез є „головним розвідчим аґентом кубинським в районі Маямі, який займається і нелеґальним перевозом зброї". Рій сказав, що „д-р Пля займається протиамериканською пропаґандою та поширює расову ненависть в цій країні". Вона займалася організацією зустріч кубинців із комуністичними аґентами в ЗДА та членами комуністичної партії.

Зорганізоване робітництво підтримує сен. Кеннеді

Ню Йорк. — При кінці тижня виявилося, що деякі робітничі спілки залишили свою невтральність в боротьбі між демократичними кандидатами на президента і заявилися за сенатора Кеннеді. Сенатор Кеннеді снідав разом із робітничими провідниками в готелі Карлайл; зустріч цю зорганізував окремий дорадник Американської Федерації Праці - Конґресу Індустріяльних Організацій Артур Ґолдберґ, який вже віддавна заявляється за Кеннеді. Три делеґати на демократичну номінаційну конвенцію, які були на цьому сніданку, заявили, що вони підтримуватимуть номінацію Кеннеді. Це були місцевий директор спілки автомобільних робітників Чарлз Г. Керріґен, місцевий директор спілки сталевих робітників Джозеф Молоні і законодатний директор АФП - КІО — Реймонд Р. Корбетт. Численні промовці заявляли, що Кеннеді буде „найкращим приятелем" робітників в Білому Домі. Також і спілка транспортових робітників в Ст. Луїс заявилася за сенатором Ф. Кеннеді.

35 організаторів і секретарів Відділів УНС закінчили вишкільний курс на Союзівці

Союзівка. — 35 організаторів і секретарів Відділів Українського Народного Союзу закінчили минулого четверга, 16-го червня, перший вишкільний курс, що відбувся на цій оселі УНСоюзу в Кетскильських горах упродовж тижня. Курс включав лекції із життєвого забезпечення, з історії УНСоюзу та головно з практики: як, коли і якими арґументами здобувати нових членів до УНСоюзу та як вести працю у Відділах. Викладачами на цьому курсі були головно члени Головного Екзекутивного Комітету УНСоюзу — гол. предсідник Д. Галичин, його заступники Йосип Лисогір і Анна Герман, гол. касир Р. Слободян і д-р Я. Падох, що на переміну з гол. предс. Д. Галичином, керував курсами, ред. А. Драган та запрошені знавці асекураційного Діла: інж. Ст. Чайковський, мґр. Іван Скочиляс і п. Ст. Дембіцький, а з адміністраційно-секретарськими деталями знайомив курсантів Вол. Сохан з Головної Канцелярії УНСоюзу. Над усіми доповідями відбулись опісля панелі, під час яких обговорювано і вияснювано поодинокі проблеми та в яких активну участь брали всі курсанти. Цей перший організаційно-секретарський курс закінчено спільною вечерею та роздачею відповідних грамот в четвер, 16-го червня ввечорі. Проводив вечором один з найстарших піонерів УНСоюзу п. Юліян Павчак, що взяв активну участь в курсі, вітаючи приявних гостей, між ними зокрема п. Антона Батюка, голову другої великої братерсько-запомогової організації, Українського Робітничого Союзу. З короткими промовами виступали: Д. Галичин, Й. Лисогір, д-р Я. Падох, Р. Слободян і А. Драган, а від імені курсантів промовляли: В. Попович з Рачестеру, п. Мельник з Монтреалу і інсп. Бакай з Филаделфії. На закінчення вечора і курсів гол. предсідник Д. Галичин роздав учасникам цього першого секретарсько-організаційного курсу УНСоюзу відповідні грамоти. Усі промовці підкреслювали важливість цих курсів не тільки для УНСоюзу, але й організаційного охоплення і розвитку всієї української спільноти в Америці і Канаді.

Вол. Дорошенко переобраний на голову Літературного Клюбу у Филаделфії

Филаделфія. — На загальних Зборах місцевого Українського Літературно-Мистецького Клюбу, що відбулися тут в суботу дня 18 червня ц.р. на голову цього Клюбу переобрано відомого українського літературознавця і бібліографа дир. Володимира Дорошенка. Програму зборів виповнили звіти голови й інших членів Управи Клюбу із його діяльности, як теж вибори нової Управи, до якої увійшли крім Володимира Дорошенка, як голови, ще д-р Володимир Рудницький, як заступник голови і Юрій Гриненко, п-ні Ірина Ільницька, проф. Іван Коровицький, д-р Микола Марків й інж. Микола Химич, як члени. До Контрольної комісії були обрані: проф. Петро Меґик, як голова, Віталій Волков і п-ні Марія Струтинська, як члени, та д-р Наталія Пазуняк і проф. Іван Струк, як заступники. До Товариського Суду увійшли д-р Данило Богачевський, як голова, і інж. Макар Каплистий та п-ні Михайлина Чайковська, як члени.

ПІСЛЯ ВІДКЛИКАННЯ ВІДВІДИН АЙЗЕНГАВЕРА В ТОКІО

Японська поліція в сталевих шоломах охороняє резиденцію прем'єра Нобусуке Кіші, розташовану навпроти будівлі японського парляменту, перед якою відбувається одна з чергових демонстрацій лівих елементів проти підписання американсько-японського договору взаємної безпеки.

В Японії ратифіковано пакт взаємної безпеки з ЗДА при новій ворожій демонстрації

Токіо. — Японському прем'єрові Нобусуке Кіші не вдалося перевести голосуванням у вищій палаті японського парляменту ратифікації нового японсько-американського пакту безпеки, бо опозиційні соціялісти силою бльокували доступ до залі нарад, а названий японський прем'єр не захотів повторити свій маневр, що його вжив був під час подібної процедури в нижчій палаті парляменту в дні 20 травня ц. р. і закликати на поміч поліцію. Зате він виждав, поки цей договір не був ратифікований автоматично: за японською конституцією це діється тоді, коли впродовж 30-х днів від ухвалення нижчою палатою парляменту, вища палата не зуміє чи не встигне прийняти даної ухвали вільним голосуванням. В той день, в минулу неділю 19 ц. м. далекосхіднього часу, відбулась знову коло 300,000-на демонстрація — проти нового договору з Америкою і проти уряду Нобусуке Кіші, однак та демонстрація мала мирний характер і ніде не прийшло до сутички з поліцією. Опівночі на місті панував вже повний спокій. Гадають, що прем'єр Кіші подасться внедовзі до димісії і розпише нові вибори. Найповажніші шанси стати новим прем'єром має теперішній голова Ліберально-демократичної партії, Мітсухіро Іші. Нобусуке Кіші — за твердженням газетних коментаторів — має тепер проти себе не тільки ліву опозицію, але й усіх тих, які обвинувачують його, що він своїм невмілим веденням справ і браком рішучости супроти лівих авантурників, завинив підірвання авторитету і Японії і Америки через відкликання відвідин президента Айзенгавера.

Комуністичний Китай демонстрував проти Айзенгавера бомбардуванням Квімою

Тайпей. — Напередодні приїзду президента Айзенгавера на Формозу (Тайвань), комуно-китайський уряд надав через радіо обширну деклярацію і „пересторогу" для мешканців Формози (Тайвані), Пенґу, Квімою і Матсу — себто чотирьох найбільших островів в протоці Формози. У тій деклярації у типовому для комуністів тоні наскрізь брехливої і наклепницької протиамериканської пропаґандивної кампанії, представлено знову Америку як „ворога китайського народу" а през Айзенгавера, як шефа „злочинної шайки імперіялістів". ЗДА — мовляв — проводять політику поділу єдиного Китаю на „два Китаї" та під плащиком автономії для Формози приготовляють її повну окупацію. На знак збройної демонстрації проти приїзду Айзенгавера на Формозу, китайські комуністи заповіли важке бомбардування Квімою. Вони закликали згори мешканців того острову — ховатися по підземних схороницях. У тому важкому бомбардуванні, що дійсно продовжувалось з суботи на неділю, згинуло на Квімою 8 осіб і було ранених 47, — майже все цивільні мешканці. Оборонним спорудам те бомбардування не заподіяло майже ніякої шкоди. В імені президента Айзенгавера його пресовий секретар Джеймс Гаґерті склав заяву, що те комуно-китайське бомбардування — „типове для комуністичної аґресії" і що воно є останнім доказом, що китайські комуністи не змінили своєї аґресивної закордонної політики" ані на одну йоту".

СССР, мабуть, підтримує Ізраїль проти Арґентини у спорі за Айхмана

Москва. — Хоча совєтський уряд офіційно ще не заявив, яке становище він займе в найближчу середу на засіданні Ради Безпеки Об'єднаних Націй, скликаному внаслідок скарги Арґентини проти Ізраїлю за порушення суверенности Арґентини фактом схоплення з її території нацистського воєнного злочинця Адольфа Айхмана, проте деяке світло на цю справу кидають голоси залежної від партійного секретаріяту совєтської преси. І так „Вечерная Москва", „Совєтська Росія" і „Літературна Газета" в один голос підкреслюють, що тут меншу ролю грають „формальності", як-хто-і де схопив Айхмана, а більшу те, хто саме такий Айхман і чи правильно сталося, що він відповідатиме врешті за свої криваві діла. Совєти буцім-то мають додаткові власні акти з доказом вини Айхмана і готові представити їх до розпорядження ізраїльській прокуратуру. У самій Арґентині преса почала також займатись менше самим схопленням Айхмана жидівськими аґентами, а більше фактом, що в Арґентині пошукали собі прибіжище видатні нацистські злочинці. При цій нагоді виявилось, що вже довгі місяці неполагодженою є скарга Західньої Німеччини проти перебування в Арґентині злочинного нацистського лікаря з жахливого кацету в Освенцімі (Авшвіці), д-ра Йозефа Менґеле: Західня Німеччина офіційно зажадала видачі Менґеле, але Арґентина „розглядала" ту ноту так довго, поки Менґеле встиг безслідно зникнути.

● **Заприязнені з Арґентиною** південно - американські держави натискають на неї, щоб вона старалася залагодити конфлікт з Ізраїлем з приводу схоплення з Арґентини воєнного злочинця нациста Адольфа Айхмана, мирним способом, ще перед засіданням Ради Безпеки в цій справі. Тому й те засідання визначено щойно на середу 22 червня, щоб дати час на закулісові переговори. Арґентина каже в своїй скарзі, що Ізраїль порушив „священі засади політичного азилю".

АЙЗЕНГАВЕР ЗАКІНЧИВ СВОЮ ПОДОРОЖ НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ

ВІЛЬНІ КИТАЙЦІ І КОРЕЙЦІ МАСОВО Й ЕНТУЗІЯСТИЧНО ВІТАЛИ ПРЕЗИДЕНТА

Сеуль. — Президент Айзенгавер перевів в минулу суботу і неділю відвідини на Формозі (Тайвані), в неділю коротко зупинився на американській базі в Окінаві, після чого літаком перелетів до столиці Південної Кореї Сеулу. В понеділок вечером він мав відлетіти на Гаваї (далекосхідній час є на 11 годин вперед східньо-американського). Однаково на Формозі, як в Південній Кореї непроглядні маси стрічали Президента. Все ж, на Формозі — за твердженням кореспондентів — відчувалось тінь, що тяжіла на тамошньому перебуванні Президента: важке бомбардування китайськими комуністами острова Квімой, яке пригадувало актуальну комуністичну загрозу в протоці Формози. — Всі промови представників вільного Китаю та Президента обертались довкола комуністичної конспірації і аґресії. Президент вільної Китайської Республіки, маршал Чіянґ Кай-шек, у своїй промові під час урочистого бенкету у честь през. Айзенгавера, пригадав, що в своїй передвиборчій кампанії в 1952 році Д. Д. Айзенгавер говорив про потребу вести політику визволення. Вільний Китай тримається цієї політики по нинішній день. Він здвигнув велику мілітарну силу та спорядкував господарські справи і підніс культурне життя на тимчасовому осідку уряду вільного Китаю, на Формозі (Тайвані), у переконанні, що швидше-чи-пізніше провалиться завойовницький окупаційний комуністичний режим на китайському суходолі. Президент Айзенгавер у своїй відповіді промовчав проблему визволення поярмлених комуністами народів, але заявив, що З'єдинені Держави надалі підтримують вільний Китай і обіцюють йому всю свою допомогу в обороні проти всяких аґресивних затій збоку комуністичного Китаю. Айзенгавер потвердив, що ЗДА надалі є проти допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй, вважаючи, що комуністичний Китай своєю поведінкою і всім своїм наставленням до світу заперечує чартер Об'єднаних Націй. Комунікат, оприлюднений наприкінці відвідин през. Айзенгавера на Формозі, потверджує союз між вільним Китаєм і З'єдиненими Державами.

З Формози (Тайвані) президент перелетів на летунську базу ЗДА в Японії, Кадена, на Окінаві з архіпелагу островів Ріюку. Первісний плян вівідин змінено настільки, що Президент поїхав до міського управління в столиці того острівця, Нага. Там, не зважаючи на всі строгі заходи збоку американської військової і японської цивільної поліції вдалося лівим японцям уладити невеличку демонстрацію перед будинком маґістрату, куди приїхав Президент. Демонстранти викрикували ворожі оклики та носили протиамериканські транспаренти. З Окінави Президент перелетів до Південної Кореї. Коло півтори мільйона корейців вийшли назустріч Айзенгаверові. За твердженням кореспондентів — привітання, що його корейці уладили Айзенгаверові — перевищували масовістю і сердечністю всі подібні випадки з усіх його подорожей. У своїй промові в південно - корейському парляменті президент Айзенгавер, задеклярувавши готовість Америки поспішити з негайною допомогою південній Кореї проти кожного нового замаху на її свободу аґресією з-поза північного кордону країни, Президент підкреслив, що все-ж американська допомога може бути успішною тільки тоді, коли нарід, якому помагається, сам виявляє самопосвяту в обороні своїх інтересів. Тимчасовий південно - корейський президент Гуг Чунґ прославляв Америку за врятування Південної Кореї від поярмлення її комуністами. На бенкеті в честь президента Айзенгавера був приявний м. і. лідер студентів, які успішно перевели демонстрації проти режиму Сингмана Рі. Лідер демократичної опозиції, кол .віцепрезидент Джон М. Чанґ, який, мабуть, стане найближчим південно - корейським прем'єром, вручив президентові Айзенгаверові у запечатаній коверті меморіял.

Масовість і сердечність, що її проявили китайці на Формозі і корейці в Сеулі пояснюються бажанням протиставити себе японцям, у зв'язку з відкликанням відвідин Айзенгавера в Японії. Китайські націоналісти і корейці все ще ставляться вороже до японців, яким не можуть забути їхнього жорстокого окупаційного режиму в першій стадії війни. Вони постійно твердять, що Японія — непевний союзник Америки, якому Америка дає більшу допомогу, ніж він вартий. Докладної дати й години, коли повернеться Президент, не подано.

Хрущов відвідує Румунію

Букарешт. — Несподівано, без попередження, Нікіта Хрущов приїхав в суботу 18 ц. м. до столиці Румунії Букарешту на 3-тю конференцію румунської комуністичної партії. Сподіваються, що впродовж тієї конференції Хрущов виголосить промову, в якій з'ясує м. і. найважливішу тепер справу для всього комуністичного світу — внутрішніх пересправ між комуністами, на які виразно вказувала московська „Правда" з минулого тижня, коли вона таврувала „ліві ухили" в комуністичному русі. Хрущов приїхав у товаристві Миколи Підгорного, Пйотра Поспєлова, І. В. Антропова, Леоніда Ф. Ільїчева, Павла А. Сатюкова й інших совєтських „провіментів". Назустріч вийшли йому перший секретар румунської компартії Ґеорґію Дей і і комуно - румунський прем'єр Чіву Стойка. Сподіваються, що то на тому з'їзді румунських комуністів будуть приявні головачі всіх комуністичних партій і що вони при цій нагоді переведуть спільні наради з уваги на нову міжнародну ситуацію, що настала у висліді зірвання Совєтами Паризької конференції та японських подій.

В АМЕРИЦІ

● **Колишній президент** 85-річний Герберт Гувер промовляв на покладенні наріжного каменя під будову 18-поверхового будинку Об'єднаного Інженерського Центру в Ню Йорку і сказав, що „невигасла іскра в людині бути вільною" зможе врятувати людство від поневолення" та зберегти людську цивілізацію, яку хочуть знищити комуністи, які вже опанували 600 мільйонів людей в комуністичних державах.

● **Батько летуна з „У-2"**, який був зістрілений над СССР, Олівер В. Поверс робить заходи, щоб уряди ЗДА і СССР погодилися виміняти засудженого в ЗДА совєтського шпигуна полковника Рудольфа І. Абеля за летуна Поверса, якого мають судити за шпигунство найближчого місяця в Москві. Абель мав погодитися на цю пропозицію, але ще не знати, що скажуть на це в Москві.

● **Сенатор - демократ**, один із кандидатів на президента, Стюарт Саймінґтон сказав, що нюйоркський губернатор - республіканець Нелсон А. Рокефеллер став людиною „без партії", бо його критикують його партійні республіканські товариші. Після дискусії про виступи Рокефеллера проти республіканського уряду, на думку сенатора Саймінґтона, „Рокефеллер залишився самотній на полі бою без жадних ілюзій, людиною без партії".

У СВІТІ

● **Кардинал Тіссеран**, француз, декан Святішої Колеґії кардиналів, очолює Центральну Комісію, покликану Папою Іваном XXIII для підготовлення Вселенського Собору з головним завданням — довести до з'єднинення, або бодай наближення всіх Християнських Церков. Членами тієї Комісії є 35 кариналів, між ними кардинал Спелман з Ню Йорку.

● **У Східній Німеччині** все ще у в'язницях сидить 110 осіб за участь в протикомуністичному повстанні з 1953 року. У Західньому Берліні і Західній Німеччині рік-річно святкують роковини того невдачного повстання, як доказ незламности вільного німецького духа, що не хоче коритись комуністичному насильству.

● **До північного Ляосу**, маленької південно - азійської держави колишнього Індо - Китаю, масово втікають із сусідньої комуно - китайської провінції Їннану китайські селяни, насильно втягнені тепер до хліборобських комун, що в практиці рівняються таборам примусової праці на удержавленій ріллі, з жахливими мешкальними й харчовими умовинами.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St, Jersey City, N. J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3 1917, — authorized July 31, 1918.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates:: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Важкий іспит демократії

Останні події в Південній Кореї, Туреччині і в Японії вказують на важку пробу, що її переживає в тих країнах демократичний устрій. Зрештою, вони симптоматичні не тільки для цих трьох азійських держав, бо важка криза, що її переживали Ливан та Йорданія у 1958 році, і упадок 4-ої Французької Республіки, і революція Фіделя Кастра на Кубі, що так швидко помчала в сторону пайдократизму та комунізму, і диктаторські методи правління Кваме Нкрумага в молоденькій республіці Гані належать подекуди до тієї самої великої проблеми: додержання демократичної „середини дороги" в специфічних психологічних і економічних умовинах.

Демократія перебуває нині під натиском двох суперечних крайньо - радикальних течій — лівої комуністичної і правої неофашистської. А втім, впродовж останніх двох тисяч років виявилось, що демократія — це таки найтривкіший і найкращий з усіх існуючих устроїв, не тільки з уваги на високі гасла і моральні вартості, але просто з уваги на функціонування державно - адміністраційної машини. Бо демократія запевнює балянс сил в громадянстві, вона створює вентиль для пристрастей, вона дає ту гнучкість державно - політичному устрові, при якій з найменшими потрясеннями можна достосовувати до нових обставин закони й розпорядки і вводити до керми державою нових людей, а з ними й нові методи. Але водночас демократія — найважча з усіх існуючих державних систем, бо вона можлива при одній надзвичайно трудній передумові, якою є політична культура широких мас населення та традиція в політичній думці загалу.

Туреччина і Корея і Японія — країни з прадавньою історією і культурою. Але демократична думка там молода і ще не вкоренена в ментальності народу. Великий турецький реформатор Кемаль Ататурк змодернізував Туреччину й викорінював в ній традиції февдалізму та назадництва. З духом часу пішли й післявоєнні Корея та Японія. Але в усіх тих країнах виросла нова проблема, що є центральною болячкою всього нинішнього світу: як успішно боротись проти підривної комуністичної роботи, що використовує хронічну господарську кризу і ту психічну розтіч, що її породили роки окупації і війни? Демократія — це широкі громадянські вольності. Але ж комуністи використовують ті вольності для підривання демократії, для її загирення. І тому демократія опинилась в завороженому колі: бо звужування демократичних свобод задля боротьби з комунізмом викликає відразу крик, що це фашизм і реакція, що це боротьба не проти комунізму ,а проти народу. Очевидно, що в інтересі комуністів лежить, щоб будь-який устрій, отже й демократичний, був слабий, себто такий, який не міг би з комунізмом боротись. Але фальшивим є погляд, начебто демократія взагалі з своєї природи слабий устрій. Народоправство — це не безголов'я і не потурання злочинності. У демократичному устрої можна і треба приймати строгі закони для боротьби проти підривних дій і можна й треба створити сильний і здисциплінований адміністраційний апарат для боротьби проти підривних дій. „Сильну руку" утотожнюється з устроями правої диктатури. Якщо такий устрій — як ось, наприклад, стався з урядом „сильного" Нурі Саїда в Іраку — доводить в реакції до перемоги лівих комунофільських груп, то це устрій поганий. Коли ж демократія настільки слаба, що дозволяє комуністичній і анархістичній вулиці диктувати уряди, то це устрій поганий. Ідеться про гарантування волі народним масам, але не тим групам, клікам і одиницям, що їх ціллю є знищити демократію і поневолити нарід.

Совєтські мільйонери

Совєтські ідеологи і пропагандисти дуже наполегливо й категорично заперечують існування клясових розбіжностей і суперечностей у совєтському суспільстві, зокрема наявність таких або інших експлуататорських кляс чи прошарків. Їхньою офіційною тезою є, що совєтська економіка цілком вільна від будь-яких внутрішніх суперечностей, а якщо вони подекуди ще й трапляються, то це — наслідок капіталістичних пережитків чи впливів.

З пропаґованої колись, в добу раннього комунізму, ідеї рівности в праці і в заробітках московські комуністи вже давно зрезигнували, вертаючись до принципу „матеріяльної заінтересованости в результатах праці". Дуже виразно висловив цей відхід Нікіта Хрущов у своїй доповіді про „скасування податків з робітників і службовців та інші заходи, спрямовані на підвищення добробуту совєтського народу", виголошеній на V сесії Верховного Совєту СССР 5-го травня ц. р. „Ми говоримо про вирівнювання в оплаті роботи працівників соціялістичного суспільства, — казав він, — але в той же час ми є найрішучішими противниками знеосібки в заробітній платі працівників, противниками зрівнялівки... Ми повинні неухильно додержувати ленінської вказівки про матеріяльну заінтересованість у результатах роботи працівників соціялістичного суспільства".

Декляруючи таку „повинність", Хрущов водночас із цим натякнув на те, що, мовляв, „після другої світової війни утворився надто великий розрив в оплаті різних категорій працівників", і що „цей розрив треба скорочувати". Засягу цього „розриву" Хрущов докладніше не з'ясував, як і не подав він взагалі кількости „соціялістичних працівників", що заробляють понад 2,000 карбованців на місяць. Що ця кількість із дуже високими платнями, вищими навіть як у капіталістичних країнах, при одночасно дуже низьких податках, численна — відомо з різних джерел. Не є таємницею, що платні різних високих совєтських функціонарів, директорів підприємств, спеціялістів, професорів, письменників, артистів ідуть в десятки тисяч, не враховуючи в це велетенських гонорарів, що їх одержують літератори чи мистці за свої твори і виступи.

Окраєць завіси над цією сторінкою совєтської дійсности підніс шарже д'афер совєтської амбасади в Бонні Андрей Тимошенко, у своїй недавній пропаґандивній доповіді про підвищення життьового стандарту в Совєтському Союзі. Бажаючи „агітнути" західніх слухачів „прелестями" совєтського ладу, Тимошенко ствердив, що кількість мільйонерів в СССР збільшилася із 2 у 1940 р. до 980 в 1954 році і досягнула 2,000 у цьому році. Водночас із цим він похвалився й совєтськими мультимільйонерами, що їх, згідно з його заявою, у Совєтському Союзі нараховують уже 780. Подаючи такі досить несподівані, як для „соціялістичного суспільства", дані, Тимошенко, як і перед тим Хрущов, не виявив чисельности совєтської середньої кляси, отих, що, при пересічному в СССР заробітку робітників і колгоспників у висоті 400 - 500 рублів заробляють від 2,000 до десятків, а то й сотень тисяч рублів, місячно.

Будують свої мільйони совєтські багатії, мільйонери і мультимільйонери на експлуатації найнижчих верств совєтського населення, і свідомість цього починає вже закріплюватися в експлуатованих масах. І тому треба сподіватися, що вже незабаром світ буде свідком гострих суспільних і політичних суперечностей в лоні самого ж таки совєтського „соціялістичного суспільства", верхівка якого займає все більше відкрито місце старої, знищеної колись експлуататорської кляси.

ЩЕ ОДИН ОЧЕВИДЕЦЬ ОПОВІДАЄ ПРО ЛЬВІВ

Коли появилась у „Свободі" (ч. 108) інформаційна стаття про сьогоднішній Львів, у мене була вже записана розмова з українцем у Дітройті, який виїхав зі Львова щойно у 1958 році.

Ми зустрілись випадково на політичному бенкеті, влаштованому після доповідей, виголошених для громадянства в зв'язку зі з'їздом організацій ОУНз. П. Степан Смерека в привітальній промові згадав, що ще недавно був у Львові. Не минуло й кілька днів, як я вже сидів у нього вдома і записував у нотатник його відповіді на мої питання. Тут подаю лише те, що може доповнити інформації, надруковані в „Свободі".

— Чи жаль було покидати рідну землю?

Жаль був великий. Чотири роки служив у совєтській армії і до болю тужив за рідним підльвівським селом. Але майбутність видавалась йому такою невеселою, особливо для дітей безталанній, що рішився емігрувати, скориставши з репатріяційної акції для поляків. Серед українців було таких чимало.

Вже з перших слів можна було впевнитися, що новоприбулий (бо тільки тепер він переїхав з Польщі до Америки) — людина інтелігентна. Далі ми довідалися, що він з професії — педагог і мав змогу пізнати шкільництво совєтського Львова як студент і як викладач-учитель.

Чимало говоримо з ним на тему зовнішнього вигляду Львова. Він хвалить „Зеленьтрест", який подбав про те, щоб місто стало справжнім красунем, причепуреним у рясну зелень і багатющу гаму барвистих квітників. Але й будинків нових поставлено чимало у Львові. Також периферії міста не так занедбані, як за Польщі. Наприклад, „Кайзервальд" залісинений і плянується забудувати його лікарнями й санаторіями. Неправдою є начебто Львів брудний, як оповідають деякі очевидці. Чистота в ньому велика. На Високому Замку стоїть телевізійна вежа на 192 метри висока, а поруч з нею телевізійні приміщення. Крамниці державні й артільні. Вони одноманітні, шаблонові. Реклями ж бо не треба. Виробництво й так не задовольняє потреб. Черги на хліб, масло, цукор і ін. все ще є, хоч не такі як давніше, в перших роках окупації. Колгоспники приїжджають у вівторки і п'ятниці. Колгоспних базарів є чимало, на Галицькій площі, на розі Теодора, біля костелу св. Антонія, недалеко двірця по цю сторону Городецької і в інших місцях, тільки не на Ринку біля ратуші. Його заасфальтовано і туди їздять автомашини. Кінотеатрів багато, з них найкращі два: „Україна" на початку бульвару Шевченка (Акад.) і невдовзі збудований ім. Яр. Галана між Круп'ярською і Мучною на Личаків.

Дальші мої питання торкаються населення і русифікації.

Як оповідає п. Смерека, українці у Львові плавають у російському морі. До Львова перейшло чимало сільського елементу, але все таки осілих українців є не більше як одна третина. Багато наших людей доїжджає ще з підльвівських сіл і містечок щоденно до роботи. Дві третини сьогоднішніх львов'ян — елемент напливовий з різних місць СССР, чужий, руський або обрусілий. У Львові порівняно легше жити, ніж в інших областях СССР, тому совєтські люди охоче туди переселюються. Одних від других легко розпізнати. Тубільці-українці бідніше зодягнуті, їх поведінка скромніша, вони делікатніші у висловах, а передусім — сумні, прибиті. Ті з СССР одягаються у Львові вибагливо (на бульварі Шевченка — додає дружина п. Смереки — просто ревія мод: дорогі хутра, золоті й багаті прикраси). Вся ця совєтська бюрократія, так, як і професори та інші високі фахівці, знаменито заробляє. Проф. М. Возняк, умираючи, залишив великі гроші і колосальної вартости бібліотеку. Але з цього його сестра, яка бідує десь у колгоспі на Підкарпатті, нічого не дістала, бо він не оформив своєї спадщини юридично, і все забрала держава.

Напливовий московський елемент ненавидить місцевих („бандьори!, зачєм учітся на таком язикє! І наших дєтєй учать. Зачєм?...) Грузини й деякі інші народи добре ставляться до українців. Жиди стали тихіші, бо самі бояться за себе при теперішньому протижидівському курсі. Бувають у Львові прояви ненависти до жидів збоку росіян. Взагалі „русскій" шовінізм там процвітає. Росіяни самодури, розв'язні, хамуваті, нахабні й ліниві. Наддніпрянські українці набагато інші. Вони пильніші, роботящі, культурніші, хоч насторожені. Наддніпрянців, які уживають постійно української мови, називають „скрипниківцями". Їх відношення до місцевої людности, очевидно, куди краще. Звичайно, не фанатики - комуністи, яким усе одно. Характерне для нечисленних поляків, які залишились у Львові: вони воліють калічити російську мову, ніж уживати української, яку добре знають.

Русифікація страшна, скрізь і на кожному кроці. Навіть у театрах і в високих школах (вузах). В цих школах знатно переважає російська мова. Деякий відсоток і місцевої молоді вживає московської мови. Та вчиться навіть у російських середніх школах. Є кар'єровичі, більше середнього віку, які подають себе „русскими". Але це не москвофільство старого змісту. Воно вмерло. Неомосквофілам імпонує „імперія", але ще більше „посада". Це пристосованці і їх не так дуже багато. Молодь у публічних місцях, де вона помішана з приїжджими, також вживає російської мови. Та в ніякому разі не можна її за те засуджувати. Ці молоді люди свідомі свого українства, але знають, що належать до поневоленої нації і, хоч проти того в душі бунтуються, почуття нижчости не відгонили. Вдома і між собою вживають очевидно, рідної мови.

Питаємось про культурне життя.

Театр поставлений добре, але за кулісами — росіянщина. Тільки старі актори, буває, по-українськи говорять. Для інших українська мова — тільки знаряддя. „Єслі б етот спектакль да на русском язикє...!" — таке чуєте серед артистів і глядачів.

З хатніх бібліотек наші люди винищили все, що могло б

(Закінчення на стор. 3-ій)

НОВІ КНИЖКИ

ІСТОРІЯ СОВЄТСЬКОЇ РОСІЇ

Це — назва книжки професора німецького університету в Кілі Георга фон Равха, яку випустило в англійській мові видавництво Фредерик А. Прегер в Ню Йорку 1957-го року, а вже в 1958-му році перевидало з деякими доповненнями.

Перед нами видання 1958 року. Це середнього формату 512-сторінкова книжка, яка, як каже автор у вступному слові, може служити довідником для студентів та вчителів. Георг фон Равх — один з найвизначніших німецьких знавців Росії, автор п'ятьох книжок і численних газетних статтей про Росію, колишній професор російської історії при Марбурському університеті, а тепер голова Російського Інституту при Кільському університеті.

І дійсно, ця книжка являє собою щось ніби підручник, у якому в сконденсованій і хронологічній формі подано масу фактів. У ній згадано кожну важливішу подію як із внутрішнього, так і з зовнішньо - політичного життя совєтської Росії на протязі її існування.

Добре схоплена в цій книжці загарбницька політика Росії супроти сусідніх народів, зокрема супроти України. Автор пише про участь української делегації в Берестейському договорі, про боротьбу України проти большевицької Росії, про створення Центральної Ради та її Універсали аж до проголошення незалежности. На 80-ій стор., пишучи, що Центральна Рада була передбачливішою, ніж Керенський, і що діяла вона над повним відокремленням України від Росії, автор заявляє, що проблема права України на незалежність була найтруднішою в національній політиці большевиків не тільки під час їхньої боротьби за владу, але також після опанування України.

Автор пише про русифікацію України і штучний голод, викликаний Москвою як засіб боротьби з українським націоналізмом, представляє підступну большевицьку політику на Україні напередодні і під час другої світової війни, а також згадує про УПА та її боротьбу на два фронти — проти большевиків і німців. Далі подає він совєтську позакулісову шпигунську діяльність, яку Москва провадила й провадить за допомогою своїх амбасад у вільному світі.

В кінці книжки вміщено три мапи, що ілюструють положення на воєнних фронтах у 1918, 1919 і 1942 рр. Кожна з цих мап вказує на те, що воєнні бої були найбільше сконцентровані на Україні. В тексті книжки автор також признає, що Україна найбільше потерпіла під час обох світових воєн.

В нотатках наприкінці книжки і в бібліографії подано англомовні видання: Смаль-Стоцького — "The Nationality Problem of the Soviet Union", Решетаря — "The Ukrainian Revolution", а з наших добрих прихильників проф. Менінга — "The Story of Ukraine."

На превеликий жаль, у книжці проф. фон. Равха не обійшлося без „ложки дьогтю", якою є кілька тверджень у вступному слові, що дослівно суперечать цінним і правдивим текстом книжки.

І. К.

Д-р Любомир О. Ортинський

ГРУПА ПІВДЕНЬ Т. ЗВ. „РОЛЯНД"

(З доповіді на Конференції Ген. Секретаріяту УГВР і „Прологу", присвяченої історії української зовнішньої політики, 5-го травня 1960 року в Ню Йорку);

(1)

Група Південь українського військового відділу при німецькій армії — або т. зв. „Роляндˮ — була зорганізована у Відні на початку 1941 року, а місцем її вишколу і побуту аж до виїзду на фронт, на південь України, був старий замок у селі Зайбердорф — за 9 кілометрів на південний захід від Вінер Нойштадту.

На підставі договорення, яким Провід Організації Українських Націоналістів під керівництвом Ст. Бандери устійнив з представниками ОКГ — Оберкоммандо дес Геерес — творення українських військових відділів, зорганізовано дві групи: Північну, що дістала кодову назву „Нахтігаль", і Південну — „Роляндˮ. Уже згодом, після створення згаданих вище відділів, командування „Роляндаˮ (українське командування) запропонувало для частини назву: Дружини Українських Націоналістів; ця назва була вживана на окреслення передусім „Роляндаˮ.

Восени 1941 р. видана була спеціяльна пропам'ятна відзнака: металевий тризуб в лавровому вінку, сперетий на поперечку з написом ОУН-ДУН, 1941. Назва ДУН не повністю защепилась з уваги на події і дальшу долю відділів.

Організація, вишкіл, умундирування і взаємовідношення з німцями були в Південному курені, тобто в „Роляндіˮ, відмінні від тих, які панували в Північному курені, батальйоні „Нахтігаль". На це склались дві засадничі причини: група „Роляндˮ була зорганізована при XVII Вегркрайськоммандо у Відні, яке містилося в колишньому австрійському Крігсміністеріюм при Штубенрінгу. Більшість командного складу становили австрійці, які ще недавно перед тим творили команду залогу австрійського міністерства війни. Всі без винятку особи причетні до творення „Роляндаˮ у Відні, на чолі з покійним вже полковником Фрідріхом, були кол. австрійськими старшинами, дехто з них був абсольвентом Воєнної Школи у Вінер Нойштадті. Ці австрійські офіцери відрізнялись від своїх німецьких, а ще докладніше — пруських колег ментальністю, кращим і субтельнішим знанням східньо - европейських справ, а дехто з них мав досвід з долішньої ц. і к. австро - угорської армії. Переважаюча більшість їх не лише не була в той час членами нацистичної партії, але більше чи менше явно маніфестували свою неохіть, а то й нехіть до політики тієї партії. Цей факт створював іншу, ніж у Берліні, атмосферу й інше вихідне становище для творення українського військового відділу.

Другою немаловажною причиною, яка вплинула на організування групи „Роляндˮ за іншим, ніж „Нахтігаль", зразком була та обставина, що організацію „Роляндˮ очолював полк. Ярий, товариш по студіях у військовій академії у Вінер Нойштадті полк. Фрідріха й ще кількох вищих старшин Вегркрайськоммандо XVII. Врешті — віддаль від Берліну, специфічні умови віденської провінції, а також своєрідна автономія, якою в тому часі ще втішалася віденська команда, — все це склалось на те, що при організації групи „Роляндˮ українська сторона мала ті такі умовини, які були неможливими у випадку „Нахтігаля".

Причина творення і доцільність творення українських відділів по боці німців вже з'ясовано в двох попередніх рефератах, і я не буду повторятись. Хочу тільки підкреслити, що з хвилиною, коли стало відомим, що група Південь, тобто „Роляндˮ, буде спрямована на південну Україну з метою Одеса — відкрилась можливість використати групу для перекинення людей на південь України в перших днях війни. Скористатись з цієї можливости наказувала тодішня ситуація і становище німців, власне — гітлерівського уряду, до українських визвольних змагань. Уже на початку 1941 року, конкретно в другій половині квітня, Крайова Екзекутива ОУН на Австрію, в склад якої я тоді входив, одержала строго довірочний обіжник від Проводу ОУН, в якому вказувалося на можливість негативної настанови націонал - соціялістичного уряду до наших визвольних змагань і стверджувалось, що ОУН буде боротися з усяким окупантом України, що не пошанує прав українського народу на самостійне державне життя. Становище обіжника було логічною інтерпретацією постанов ІІ Надзвичайного Великого Збору ОУН в квітні 1941 року, в якій говорилось: „ОУН продовжуватиме всіма способами революційну боротьбу за визволення українського народу без огляду на територіяльно-політичні зміни, які зайшли б на терені Східньої Европи. ОУН вважає союзниками України всі держави, що заінтересовані в розвалі СССР та створенні Суверенної Соборної Української Держави".

Згодом згаданий обіжник, який під час трусу в нашій віденській домівці попав в руки Гестапа, був предметом допитів арештованих старшин і підстаршин „Роляндаˮ, в тому числі й мене.

За два місяці до вибуху війни, в половині квітня 1941 р., почалася організація і рекрутація до південного куреня. Її переводила Крайова Екзекутива ОУН у Відні, яку очолював спершу покійний Іван Габрусевич (помер в німецькому концтаборі), а з його переїздом до Берліну на початку 1941 р. — Зиновій Матла. Як організаційному референтові Крайової Екзекутиви, мені, разом з іншими членами Екзекутиви, припало виконання цього завдання.

Перед тим, як висвітлювати справи, безпосередньо зв'язані з організацією, вишколом і вимаршем групи „Роляндˮ на фронт, уважаю за доцільне поінформувати про тодішній стан української еміграції в Австрії. Після розвалу Польщі в 1939 році, до Австрії виемігрувало приблизно три тисячі українців, втікачів з Західньої України. До того числа треба ще дорахувати приблизно 800 українців, німецьких полонених з польської армії, яких звільнено з полону в половині чи наприкінці 1940 року. На переломі 1940 - 41 років до Відня і Грацу приїхало на студії приблизно 150 українських студентів, в більшості на закінчення студій, розпочатих ще в польських університетах.

Від 1938 року існувала у Відні постійна станиця ОУН, яка розпоряджала власною домівкою при Ляндештрассе-Гавптштрассе. Після внутрішнього конфлікту в ОУН в 1940 році віденська станиця на чолі з Габрусевичем (кличка Джон) стала по боці ОУН під керівництвом Степана Бандери. Восени 1940 року до цієї станиці спрямовано з Краківського осередку на зміцнення студентів, які докінчували студії у Віденському університеті ,а рівночасно провадили на австрійському терені політично - організаційну роботу. За відносно короткий час від листопада 1940 року до березня 1941 року Крайова Екзекутива ОУН зуміла охопити організаційною сіткою австрійський терен, підготовити списки членів організації та симпатиків і переправдала їх сегрегацію по лінії майбутнього використання для політичних і військових акцій.

Євген Вертипорох

НТШ У КАНАДІ

З ДІЯЛЬНОСТИ У 1959 РОЦІ

(1)

Від часу заснування НТШ у Львові проминуло 85 літ, але до нині не змінилась засаднича структура і завдання Т-ва, напрямні його праці, що завжди були оперті на засаді самостійности і української соборницької, сказавши по-нинішньому, передпрішенства.

НТШ у Львові було одиноким вільним вогнищем української культури, сказати б, Українською Академією Наук, хоч австрійська влада, з огляду на спротив поляків, цієї назви Товариству не хотіла надати. НТШ у Львові, на Західній Україні, мало далеко більшу свободу праці та вислову, ніж українські науковці у Києві за російської влади, що хотіла всілякими засобами здержати розвиток української науки. Коли в 1918 році, за Гетьмана Скоропадського у Києві постала Українська Академія Наук, то вона скоро потім, під большевицьким режимом, не мала вже перспектив розвою в українському дусі і большевицька влада зробила з неї філію Всеросійської Академії Наук у Москві, звідки йшли і йдуть директиви і напрямні праці.

У Львові НТШ перетривало наїзд росіян (1914 - 1916), перетривало окупацію Західної України Польщею (1918 - 1939), але прихід большевиків у 1939 році зліквідував Товариство, бо большевицька влада негайно після свого приходу перетворила Т-во на філію Української Академії Наук у Києві, наставляючи своїх комісарів і заряд та „відчищуючи" на свій спосіб працю НТШ. За німецької окупації (1941 - 1944) не дозволено на відновлення НТШ і на жадну його явну працю.

Після закінчення другої світової війни, і після масового виїзду скитальців в заморські країни, настала потреба змінити структуру НТШ, яку відновили у Мюнхені 30-го березня 1947-го року дійсні і звичайні члени, що перебували на терені Західної Німеччини.

За згодою Головного Виділу НТШ, в Ню Йорку постав американський Відділ Т-ва (1948), в Торонті — Канадійський Відділ (1949), а в Сіднеї — Австралійський Відділ (1950). Європейський Відділ постав після переїзду Головного Виділу з Мюнхену до Сарсель, біля Парижу у Франції (1952).

Наприкінці 1954 р., після переведення кореспонденційним шляхом загального голосування всіх членів Т-ва переорганізовано структуру НТШ в такий спосіб, що на місці Головного Виділу постала Головна Рада Наукових Товариств ім. Шевченка, а Відділи НТШ, що існували по країнах, перетворено на автономні крайові товариства. Єдність НТШ задержано через існування лише одних і тих самих трьох Секцій (для усіх дійсних членів), а саме: Історично - філософічної, Філологічної і Природничо - математично-лікарської, а далі через єдність членства. Наприклад, звичайний член з Канади, переїхавши до ЗДА, стає автоматично членом А-НТШ.

Головна Рада НТШ має 11 членів, чотирох делегатів Секцій і чотирьох автономних крайових делегатів, двох з Америки і по одному з Канади і Европи. Делегати вибирають з-поміж себе (або і спозасебе) кореспонденційним шляхом президента і генерального секретаря Головної Ради НТШ. Каденція має тривати три роки, але може бути продовжена через делегатів Головної Ради. Головною ціллю цієї надбудови є координація праці крайових НТШ для вдержання єдности Товариства назовні. Засідання ГР відбуваються кореспонденційно і бодай раз під час каденції делегати повинні з'їхатись разом.

Президентом ГР НТШ є проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, голова Американського НТШ, а генеральним секретарем проф. д-р Володимир Кубійович, голова Европейського Товариства.

Ці всі зміни переведено згідно з потребами часу, в зв'язку з розпорошенням українських науковців по цілому вільному світі. Однак з цим не змінилися, але ще зросли завдання та роля, що повинно відігравати НТШ своєю науковою діяльністю і працею своїх членів взагалі, а в країнах свого побуту особливо. Саме тепер, коли іде впертий і послідовний наступ ворога на знищення усього українського, культури, звичаїв, мови, історії і т. д. — праця українських науковців і НТШ в усіх країнах незвичайно важлива і потрібна для всеукраїнського добра.

Канадійське НТШ постало 1-го жовтня 1949-го року, отже в 1959-му році проминуло 10-річчя його праці.

Керівні органи Товариства

В неділю 7-го червня 1959 року в залі Українського Відділу Канадійського Легіону в Торонті, о год. 3 по пол., відбулись VI Звичайні Загальні Збори К НТШ. Збори відкрив голова Товариства проф. д-р Євген Вертипорох, а провадила зборами Президія у складі: мгр. Зенон Зелений — голова, і д-р Василь Луців — секретар. В Зборах взяли участь і були заступлені 70 членів Т-ва.

Загальні Збори вибрали нову Управу К НТШ з дворічною каденцією в такому складі: Голова — проф. д-р Євген Вертипорох; 1. заст. голови — проф. Василь Іванис; 2. заст. голови — інж. Осип Сціпський; секретар — д-р Степан Росоха; скарбник — інж. Ярослав Гарасевич; референт видавничих справ — д-р Матвій Гута; реф. архіву — мгр. Іван Скрипчук. Члени Управи: д-р Богдан Стебельський і мгр. Зенон Зелений — зв'язковий до О. У. П. К.

Контрольна Комісія: проф. Степан Килимник, мгр. Василь Гультай, д-р мед. Степан Кучменда. Заступники: о. Степан Харамбура і інж. Арсен Шумовський. Делегат до Головної Ради НТШ — проф. д-р Єфим Сластенко. Делегат до Президіяльної Ради Комітету Українців Канади у Вінніпегу — проф. інж. Михайло Боровський.

Д-р О. С.

СВЯТКУВАННЯ 100-СЕМЕСТРОВОГО ЮВІЛЕЮ УКРАЇНСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО КОЗАЦТВА „ЗАПОРОЖЖЯ"

До відзначення 100-семестрового Ювілею Українського Академічного Козацтва „Запорожжя" причинився останній старший Ради Батьків проф. Юліян Завянський. На сторінках нашої преси, зокрема „Свободи", він містив посмертні згадки про померлих членів „Запорожжя", писав листи до членства в світі та закликав продовжувати традиції запорозького студентства. Ще в 1957 р. він в обіжнику до членства звернув увагу на потребу гідного відзначення 100-семестрового Ювілею Козацтва „Запорожжя", заснованого 10 травня 1910 р. в Чернівцях на Буковині. Ювілей той припадав на 1960 рік.

Ювілей „Запорожжя" з нагоди 50-річчя, існування, чи 100-семестрів, відбувся в Ню Йорку, в днях 28—30 травня ц. р. з запорозьким комерсом та науковою конференцією в НТШ. За заслуги у відбуттю того комерсу іменовано чесного батька проф. Юліяна Завянського почесним головою Ювілейного Комітету. Він прибув на Свято літаком із Каліфорнії. Ювілейний Комітет під головуванням Олександра Микитюка, заст. Артеміди Мареш-Джулинської і Стефанії Жуковської та секретарів д-ра Ол. Соколишина та проф. Філярета Лукіяновича від ряду місяців вів інтенсивну працю для підготовки Ювілею.

Комітет, за старанням нашого уповноваженого на Австрію, батька Станислава Буша, замовив у Відні свої традиційні малинові шапки та малиново - білі - золоті ленти козацькі, як також відзначки-гербики, які прийшли на час. Всіх запорожців в малинових шапках було 23, а батько Завянський репрезентував „Запорожжя" із традиційним студентським цервісом. Другий цервіс надіслав нам з Канади чесний батько інж. Володимир Петрачек, який із-за пашпортових труднощів не міг приїхати. Комітет видав окрему відзнаку - гудзик та одноднівку „Борімося — Поборемо!" за редакцією д-ра Ол. Соколишина і окрему печатку.

Справу Ювілею належно розреклямовано на сторінках преси „Свободи", „Америки", „Гомону України" та „Шляху Перемоги". Майже всім центральним установам а зокрема студентським організаціям та старокраєвим корпораціям вислано окремі запрошення з гербиком та відзнакою Ювілейного Комітету.

Вже в четвер, 26-го травня прилетів з Каліфорнії почесний голова Юв. Комітету проф. Юліян Завянський, якого на летовищі в Ню Йорку привітали Стефанія Жуковська та Артеміда Мареш-Джулинська. В Українському Народному Домі він вислухав звіт та дав останні розпорядження. В п'ятницю, 27 травня прибули запоріжці із Дітройту, Шикаго, Клівленду, зокрема з Филаделфії, серед яких був і останній сеньйор проюнацької організації „Пороги", Юліян Баленецький. Остання більша група прибула в суботу 28 травня з Канади під проводом нашого уповноваженого м-ра Агенора Джулинського з його дружиною Марією; членом-основником Студентської Секції „Запорожжя".

Радість зустрічі запорозької братії годі описати. Членство не бачилося 20 літ. Вони розпитували одні про одних, представляли свої родини й радувалися, що знов є нагода пригадати собі „студентські золоті часи".

Ювілейні святкування почато панахидою по померлих членах в суботу в греко-кат. Церкві св. Юра, яку відправив парох о. Юліян Катрій ЧСВВ. — О год. 8.30 в УНДомі в Ню Йорку відбувся величавий запорозький комерс із участю понад 100 осіб. Комерс відкрив голова Ювілейного Комітету адв. Олександер Микитюк. Він вшанував пам'ять померлих однохвилинною мовчанкою та представив присутнім склад Ювілейного Комітету. Після назначення ним двох контраріюм в особах інж. Івана Жуковського, чесного батька братнього козацтва „Чорноморе" та м-ра Романа Федорова, неактивного козака й останнього писаря Ради Батьків „Запорожжя", як також кантора козака Агенора Джулинського, передав провід комерсу почесному голові Юв. Комітету проф. Юліянові Завянському.

Перебираючи провід, чесний батько Завянський в промові начеркнув пройдений шлях „Запорожжя", привітав все членство в діяспорі, та увесь український нарід. Відтак попросив чесного батька „Запорожжя" о. митрата Володимира Слюзара з Канади провести молитву. Він покликав як першого до привіту представника братнього козацтва „Чорноморе" інж. Івана Жуковського, за яким слідував привіт м-ра Петра Григоровича від студентського Товариства „Залізняк", які то студентські організації спільно із „Запорожжям" існували в Чернівцях на Буковині до другої світової війни.

Комерсом керували президія і оба контраріюми шаблями, і їх накази на цій офіційній частині комерсу всі корпоранти строго виконували. Це був оригінальний спосіб ведення комерсу за корпоративними приписами при участі корпорантів в барвах та належно удекорованій фронтовій стіні залі Народного Дому гербами „Запорожжя", „Чорноморя", „Порогів" та Буковини, під якими висів портрет почесного батька „Запорожжя" академика Степана Смаль - Стоцького, між американським та українським прапорами. Над тим всім царив барельєф Тараса Шевченка, роботи скульптора Павлюса, бо, як відомо, клич „Запорожжя" „борімося — поборемо!" взято із його поеми „Кавказ".

Після перших привітів кантор заінтонував традиційну студентську пісню „Ґавдеамус іґітур", підхоплено і проспіваною цілою короною. Після пісні впала команда від президії короні кріпитися „про лявде". Всі піднели свої шклянки з пивом, традиційним напитком студентів корпорантів в світі. Від „Союзу Чорноморя" вітав присутніх м-р Т. Утриско, відомий громадський діяч з Филаделфії. Від „Запорожжя" з Праги вітав її (одинадцяти-семестровий сеньйор - старший д-р Северин Чесниковський із Кентаки. Виконано пісню барв „Запорожжя", яку відтворив на еміґрації Роман Федорів з Бостону й доповнив батько Юліян Завянський із Каліфорнії та Роман Зарецький з Відня. Слідували привіти сотн. Петра Содоля-Зілинського від Тов. Запорожців ім. полк. Петра Болбочана в Америці, інж. Івана Жуковського від УТІ, ЦУБУ, „Думки", Тов, Інженерів, проф. Михайла Лисогора від Філії УККА в Ню Йорку, д-ра Ів. М. Новосівського від Буковинської Громади, д-ра Матчука, фон Драґінди та інших. Секретарі відчитали понад 50 привітів.

Після привітів корона відспівала „Студентські золоті часи", дано слово ще декільком промовцям та офіційну частину комерсу закінчено піснею „О, Україно", що була студентським гимном в Чернівцях. В офіційній частині зроблено апель членів козацтва, відчитано імена всіх запоріжців по країнах перебування та представлено гостей.

По офіційній частині зроблено знимку 23 запорожців в барвах. Також відбуто нараду Генеральної Козацької Ради „Запорожжя", на якій прийнято орему резолюцію, про надання почесного членства „Запорожжя" проф. д-рові Романові Смаль - Стоцькому та прийнято слідуючих нових членів: Богдана Дубика, Ірину Федорів, Мирославу Костинюк, Любомиру Микитюк, Лідію Домазар та доручено президії поробити заходи про дальше прийняття нових членів та реактивізації козацтва „Запорожжя" в ЗДА.

По нараді продовжувано неофіційну частину комерсу вечерею. Переведено „хрещення" новоприйнятих членів до козацтва, при чім корона співала „А хто йде там із гори..." та ряд інших студентських пісень, поміщених у „Запорозькій одноднівці". Пороблено знимки „Запорожжя", „Чорноморя" та гостей. Комерс фільмував та рекордував Осип Старостяк.

В неділю 29 травня о год. 10.30 о. протоср. митрат Іван Ткачук, парох Укр. Автокефальної Православної Церкви св. Тройці в Ню Йорку в асисті сотрудника відправив Службу Божу та панахиду по померлих членах „Запорожжя".

Членство обох корпорацій „Запорожжя" і „Чорноморя" явилося ін корпоре до Церкви. Після відправи в Народнім Домі відбувся спільний обід і наради, а в год. 4.30 в Домі Культури НТШ відбуто спільно із НТШ Наукову Конференцію, присвячену 100-семестровому Ювілею „Запорожжя". Наукову Конференцію з рамени НТШ відкрив д-р Лука Луців, а доповіді виголосили проф. Ю. Завянський про історію „Запорожжя", мґр. Володимир Гнідий про студентський рух на Буковині, а д-р Іван М. Новосівський про академика Степана Смаль - Стоцького, як громадського діяча на Буковині. Після доповідей проф. Юліян Завянський передав до ґалереї образів НТШ образ почесного батька „Запорожжя" академика Степана Смаль - Стоцького, за що д-р Лука Луців подякував. Рівночасно проф. Ю. Завянський сповістив всіх присутніх про номінацію Генеральною Козацькою Радою „Запорожжя" із 28 травня проф. Романа Смаль-Стоцького, сина академика Степана почесним членом „Запорожжя за його великі заслуги в обороні будовинської України. Цю вістку присутні прийняли оваційними оплесками. Відтак оглянено виставку архіву „Запорожжя", приготовану д-ром О. Соколишином, знимок, публікацій, відзнак ,видань Черновецького університету, видань корпорацій та німецьких і румунських протиукраїнських публікацій. Заля НТШ була переповнена публікою, та запорожцями й чорноморцями в барвах. До президії запрошено, крім доповідувачів, батька „Запорожжя". о. протоср. митрата Вол. Слюзара з Канади та батька „Чорноморя" проф. Матчука з Филаделфії.

30-го травня 1960 р. відбулась нарада Президії під головуванням батька Юліяна Завянського, на якій устилізовано резолюцію та прийнято до „Запорожжя" Іванну та Євгена фон Драґінда, Петра Джулинського й розглянуто кандидатури інших. Порішено, щоб почесний голова відвідав наші установи: УККА, НТШ, УНС, Редакцію „Свободи", Укр. Амер. Інститут та інші.

5-го червня прийнято в члени „Запорожжя" Іванну Довганчук, дружину зопорожця Сильвестра, яка намалювала для декорації велику ювілейну відзнаку „Запорожжя".

Президія вірно ствердила, що до успіху запорізького Ювілею у значній мірі причинилися наші друзі запорожці з Відня, зокрема уповноважений на Европу, батько „Запорожжя", Станислав Буш і його дружина Віра, активний член Секції Студенток „Запорожжя", які на час вислали нам шапки, ленти й гербики, за що їм зложено окремо щиру подяку. Осібна подяка належить д-рові Євгенові Омельському й його дружині з Огайо, які своєю значною фінансовою допомогою причинилися до гарного видання „Запорізької одноднівки" та успішного переведення комерсу й наукової конференції. Президія рішила видати друком Ювілейний Альбом „Запорожжя" із 30-ма знимками та статтями, непоміщеними в одноднівці. Вирішено продовжувати діяльність „Запорожжя" у вільному світі, зокрема в ЗДА та відбути свій черговий 110-літній ювілей за п'ять років.

ІЗ З'ЇЗДУ АКАДЕМІЧНОГО КОЗАЦТВА „ЗАПОРОЖЖЯ"

Зліва направо сидять у першому ряді: Батько „Запорожжя" митр. прот. о. Володимир Слюзар, заступниця голови Ювілейного Комітету, мґр. Артеміда Мариш-Джулинська, член-основник Секції Студенток „Запорожжя", діючий голова Ювілейного Комітету, адв. Олександер Микитюк, почесний голова Юв. Комітету й останній старший Ради Союзу Батьків „Запорожжя", проф. Юліян Завянський, заступниця голови та референтка фінансових справ Ювіл. Комітету, „Запорожжя", мґр. Степанія Жуковська, перший секретар Юв. Комітету, д-р Ол. Соколишин, останній заступник старшого „Запорожжя, член „Запорожжя" з Праги, д-р Лев Мидловський. У другому ряді (зліва): Філярет Лукіянович, другий секретар Юв. Комітету, Євген фон Драґінда з Дітройту, учасник Визвольних Змагань, Сильвестер Довганчук, Марія Джулинська, член-основник Секції Студенток „Запорожжя"; Аґенор Джулинський з Торонта, представник Юв. Комітету на Канаду, Ярослав Балян з Канади, Мирослав Мельничук, Василь Шерей, д-р Євген Омельський. У третьому ряді (зліва): Степан Будний з Шикаґо, д-р Володимир Ониськів з Монтреалу, Юліян Баланецький, останній сеньйор „Порогів" з Филаделфії, Роман Федорів, останній писар Ради Батьків „Запорожжя", Мелетій Лека з Торонта, проф. д-р Василь Одинський — один із найстарших членів „Запорожжя", д-р Северин Чесниковський з Кентакі, довголітній старший „Запорожжя" з Праги.

„В ДЕНЬ СВ. ЮРІЯ — ПРИВІТ, УКРАЇНО, СКЛАДАЄМО ТОБІ"

В днях 28—30 травня ц. р. відбулося на Пластовій Оселі в Іст Четгем, Н. Й., традиційне свято Юрія.

Вже з початком весни у всіх пластових станицях завважувалося приготування юнацтва до цього свята. Курінні точкували, спортовці вправляли, відбувалися курінні прогульки, вчилися розбивати шатра тощо.

Усі нетерпляче вичікували дати свята та гарячо просили Бога, щаб дав гарну погоду на всі три дні.

З'їхалось пластове братство з Ню Йорку, Нюарку, Джерзі Сити, Пасейку, Елізабету, Гартфорду, Бриджпорту та Ню Гейвену на пластову Оселю, яка зразу ожила на привітання постійних бувальців.

Підготовкою цьогорічного Свята займалися 7-ий Курінь Старш. Пласт. і 18-ий Курінь Пластових Сеньйорів „Чота Крилатих", члени яких входили головно у склад Команди Свята, що працювала під проводом пл. сен. М. Василика, як команданта.

Обидва Курені „Чоти Крилатих" доложили багато праці у дбайливій підготовці свята, що можна було бачити у точності і великому порядку у проведенні програми.

Підготовкою місця на жіночий підтабір та виповнюванням нічних стійок зайнявся курінь Старших Пластунів „Хуртовинки".

По приїзді юнацтво почало розбивати шатра на площах призначених на їхні підтабори та старалося якнайскорше і найкраще все упорядкувати, бо вже почалося точкування. Інші будували польові кухні та розбивали шатра на харчові магазини. Усі куховарили самі, за що теж діставали точки.

Вигляд обидвох підтаборів робив незвичайно естетичне враження, а в шатрах дівчат на кожному ліжку була вишивана подушечка.

В суботу о год. 3-ій по пол. командант пл. сен. М. Василик відкрив свято та привітав присутніх голову КПС пл. сен. Ольгу Кузьмович, Крайову Командантку Пластунок пл. сен. Нат. Макаревич та секретаря КПС пл. сен. В. Вишневського, які прибули на свято та перебували на ньому усі три дні.

Голова КПС привітала юнацтво та побажала йому успіхів і радости у святкуванні.

Опісля юнацтво розійшлося до підтаборів, звідки вийшли на теренову гру, підготовану для юнаків пл. сен. Тарасом Тришем, а для юначок пл. сен. Надею Кулинич.

Вечером відбулися „вогники" по підтаборах, де при звуках пластових пісень юнацво провело перший вечір під зоряним небом.

В неділю по Богослужбах юнацтво могло себе взаємно відвідувати по підтаборах, а о год. 2.30 була збірка на спортові змагання.

Увечері відбулася довгоочікувана святочна ватра, якою проводили ст. пл. Орест Білоус та „Го-го" Слупчинський.

Поважна частина ватри складалася зі слова Голови КПС пл. сен. О. Кузьмович до юнацтва, в якому вона закликала пластунів іти слідами свого Великого Патрона та у своєму поступованні у житті найбільшу вагу класти на людську гідність.

Далі промовляв п. Василь Гузар, учасник боїв УПА, який присвятив свою промову славній пам'яті ген. Тараса Чупринки з нагоди 10-тої річниці його смерти.

Дальшу частину програми виповнили деклямації у виконанні юнацтва.

Опісля слідувало заприсяження новоіменованих учасників, які складали обіти на прапор при полум'ї горіючої ватри. Цей святочний момент залишиться назавжди у пам'яті цих молодих пластунів та буде присвічувати їм у дальшій дорозі їхнього життя.

Ватра закінчилася веселою частиною, в якій юначки і юнаки дали доказ свого здорового, пластового гумору.

По спільній молитві і відспіванні пісні „Ніч вже йде", всі розійшлися до таборів і запанувала нічна тиша.

В понеділок прийшов найбільше очікуваний момент; відзначення, вислід змагань й роздача перехідних чаш.

Перше місце і чашу уфундовану Пластприятом з Ню Йорку здобув 2-ий Курінь Юначок ім. Лесі Українки з Ню Йорку; 2-ге місце 16 Курінь Юначок з Бріджпорт, Ню Гейвен; а 3-тє місце 18-й Курінь ім. О. Пчілки з Ню Йорку.

З Юнаків — перше місце і чашу, уфундовану Куренями „Чота Крилатих", здобув 5-й Курінь ім. гетьм. Сагайдачного з Нюарку, друге — підготовчий Курінь ім. І. Виговського з Пасейку і третє місце 15-ий Курінь ім. І. Сірка з Елизабет.

Цьогорічне Свято Юрія дало усім учасникам свята, яких було 317, величезне вдоволення, багато радости та додало охоти до дальшої праці у чесному пластовому змаганні.

пл. сен. Христя Навроцька

Шевченківський Концерт в Міннеаполісі, Мінн.

Шкільні діти суботньої Української Школи, при церкві св. Константина, в залі шкільного будинку влаштували 20 березня концерт під проводом пані О. Бенцал - Карпяк, і пана інж. Евгена Карпяка — диригент хору. Хор відспівав „Заповіт" і „Садок вишневий". Учениця 4 кляси Віра Паньків причитала реферат про Тараса Шевченка. Присутні нагородили її оплесками. Уривок із „Перебенді" деклямував Орест Крамарчук і осягнув публічну похвалу. Скрипкове сольо мав Славко Коласа. При фортепіяні — Маруся Сінціцька і Христя Гунчак. І вони добре виконали свої точки.

Була інсценізація про те, як Тарас ходив до залізних стовпів. Тарас — Мирон Дудинський і його приятелька Оксана — Іванка Хома. Вони як артисти виконали цю п'єску.

Рецитації були у виконанні дітей: С. Павлишин, Л. Свінціцька, О. Муха, М. Моціо, Л. Киця, М. Гаврилюк, С. Коласа і Богдан Мандибур. Вони всі вимовляли прекрасно слова, яких навчились, оплески двома наворотами висловили їм похвалу. Деклямувала Мирося Вовчак, і дістала похвалу оплесками. Хор виконав дві пісні, а потім присутні піднялись з крісел, і хор почав співати наш гимн. — Складаємо всім виконавцям найщирішу подаку та бажаємо успіхів в їхній праці. Дякуємо і панові інж. Р. Смулці за прекрасну мистецьку декорацію.

М. Х.

● З'єднена Арабська Республіка буцім-то переговорює з Совєтами про купно нового транспорту совєтських модерних ракетних літаків, щоб зрівноважити силу ізраїльського летунства, скріпленого закупом французьких суперсонічних бомбардувальників, отриманих з Франції.

ЩЕ ОДИН ОЧЕВИДЕЦЬ ОПОВІДАЄ ПРО ЛЬВІВ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

представляти будь-яку небезпеку. В книгарнях переважають російські книжки, навіть у белетристиці. Можна дістати польські газети й журнали. У високих школах усі, буквально всі підручники, за вийнятком українїстики, в російській мові. Зате в середніх українських школах є також українські підручники. Таких шкіл є приблизно 33%.

Цікавимось провінцією. Там також натиск русифікації, але вже не такий. В районових містах (не в обласних) буває навіть, що росіяни присвоюють собі знання української мови й нею говорять. Ще найбільш українське — село. Воно й найбідніше і харчується недостатньо. Це ж панщина! Як ще хтось з родини працює в колгоспі трактористом, комбайнером, бриґадиром чи ланковою, тобто належить до „сільської аристократії" то ще добре. Інші комбінують, щось якось роздобути. Проте, село тримається і в церкву люди ходять, більше ніж по містах, де або страх, або байдужість.

Назагал — почуття страху серед українського населення як у містах, так і по селах все ще є домінантною в його житті. Хоч не вивозять, але — арештують. В 1959 році, коли Хрущов переїздив через Галичину на Мадярщину, люди казали: будуть нові арешти. І були! Тому по щирості говорять між собою тільки в дуже інтимному колі, а поза тим — фальш і брехня...

Я мав нагоду говорити ще раз з п. Смерекою вже після появи інформаційної статті в „Свободі", 8-го червня ц. р. Він перечить, начебто в університеті ім. Ів. Франка виклади йшли українською мовою. Тільки на українській філології панує українська мова. На інших факультетах здебільша виклади по-російськи, хоч є професори (головно з місцевих), які викладають по-українськи. Костел св. Єлисавети не діє, як костел. Там тепер магазин театральних реквізитів львівської опери. Зате, крім катедри, діють костели св. Магдалини й св. Антонія. Про помітне поліпшення побутових умовин на селі ледве чи можна говорити (крім хат уже жадних господарських будинків і плотів майже нема, а в зимі то й загати біля хат нема з чого зробити). П. Смерека розпоряджає деяким матеріялом і думає взятись до писання книжки про підсовєтський Львів.

Подав В. Несторотич

Створено Відділ Українського Християнського Руху в Ню Йорку

Ню Йорк (ВК) — У вівторок, 24-го травня ц. р. засновано у Ню Йорку Відділ Українського Християнського Руху, що його очолив д-р Ярослав Гриневич. До Управи нюйоркського Відділу Українського Християнського Руху вибрані: проф. Фотій Мелешко — перший містоголова, проф. Роман Чубатий — другий містоголова, п. Т. Шумилович — секретар і д-р Юрій Лунащук.

Управа Відділу УХР-у в Ню Йорку намітила широкий плян діяльности. І так з приводу провалу вершинної конференції в Парижі й брутальної поведінки совєтського диктатора Нікіти Хрущова, голова Відділу д-р Гриневич вислав до президента Айзенгавера телеграму, засуджуючи нищівну ролю Москви в поневоленні націй, зокрема в Україні. У відповідь з Білого Дому наспіла за підписом Президента подяка для Відділу УХР-у на руки д-ра Гриневича.

Восени ц. р. УХР задумує заініціювати за допомогою нюйоркського Відділу велику акцію в обороні переслідуваної нашої Церкви в Україні, а зокрема її Ієрархії з Митрополитом Ісповідником Йосифом Сліпим на чолі.

● Турецькі студенти уладили в Анкарі вуличну демонстрацію, під час якої спалили публічно кілька примірників двох істанбульських щоденників, які раніше підтримували режим арештованого після перевороту 27-го липня ц. р. прем'єра Аднана Мендереса. Після перевороту — ті газети заявили свою льояльність новому режимові.

Авторський вечір Ярослави Острукової у Филаделфії

З ініціятиви 43-го Відділу Союзу Українок у Филаделфії відбувся Авторський Вечір письменниці Ярослави Острукової.

На жаль, з причини кількох імпрез того ж вечора, прийшло мало слухачів, але з приємністю можна сказати, що там було відносно багато молодих людей, які слідкують за появами нових творів у нашій літературі.

Вечір почала змістовною доповіддю пані Лідія Бурачинська, представляючи авторку.

У першому ряді бачили ми авторку. Вона старша віком, з сивавим волоссям, а на обличчі в неї наче б заклопотаність, а може трема, що скаже про неї слухач.

П-і Бурачинська розказала, що авторці в молодості й на думку не приходило писати, а поштовх до того дала їй праця фабричної робітниці, коли вона, приїхавши до Америки, мусіла працювати. „Так шисш, шисш, і хочеш про щось іншого думати, а не про ту працю". Досі вона написала кільканадцять оповідань, нарисів та новель а тепер закінчила першу свою повість „Провалля". П-і Бурачинська подала до відома, що почином написати цю повість була стаття письменниці Л. Коваленко, в якій радилося письменникам написати повість про відношення поляків до українців.

Уривки напереміну читали артисти Ярослав Пінот-Рудакевич та Клавдія Гош. Гарне читання цих двох артистів причинилося до того, що повість дійшла до уваги слухачів. Наче на фільмовім екрані бачили ми часи польської окупації, коли то молода дівчина, здавши матуру, просила даремно інспектора про учительську посаду. Були там і типи панівної польської нації, які з погордою дивилися на все, що українське.

У другій частині повісти представлені часи большевицької окупації. Образи інші, ще більше понурі. Письменниця має дар спостереження та цікавої розповіді.

Трудно щось більше сказати про твір, прочитаний тільки в уривках. І я висказую думку не критика, а читача.

В дискусії брали участь пані Пушкарева, Чайковська, Богачевська та інші. Вечір закінчився товариським часм.

Н. Л.

Визначний астроном висловлює думку, що сателіт з іншої плянети кружляє довкола Сонця

Ню Йорк. — Визначний астроном Стенфордського університету в Каліфорнії д-р Р. Н. Брейсвелл висловив думку, що сателіт із іншої плянети має кружляти довкола Сонця. Він гадає, що той сателіт має зарекордоване звернення, яке можна б зактивізувати при допомозі радія. Ці свої здогади опублікував д-р Брейсвелл в британському науковому журналі „Природа". Він пригадує, що в роках 1927, 1928 і 1934 чути було якісь дивні радіові „відгомони", яких досі не вдалося вияснити. Д-р Брейсвелл твердить разом із іншими астрономами, що в нашій ґалактиці існують плянети, на яких живуть інтеліґентні істоти, що мають більше розвинену цивілізацію, як ми. Він гадає, що ті істоти вислали довкола Сонця сателіт із посланням до нас, але ми, покищо, не змогли ще відобрати цього звернення.

Уряд здоров'я заборонив вживати 14 барвників в губних помадках

Вашинґтон. — Комісар ЗДА від харчів і ліків Джордж П. Ларрік повідомив, що Уряд здоров'я видав „тимчасову" заборону вживати 14-ох червоних, жовтих і помаранчових барвників до помадок до губ, бо ляборáторійні досліди виявили, що ті кольори є отрутні, як це виявилося при досліді на тваринах, яким додавали до харчів ті барвники у відповідній кількості. Комісар Ларрік сказав, що ця заборона не має негайної важности, бо косметичні фірми внесли апеляцію проти тієї заборони. Кінцеве рішення в цій справі може запасти за 20 днів. Згідно з теперішнім законом, Адміністрація Харчів і Ліків повинна заборонити вживати всіх тих барвників до харчів або ліків, які є шкідливі для тварин. Секретар здоров'я Артур С. Флемінґ сказав, що Конґрес повинен ухвалити відповідний закон в цій справі. Косметична промисловість не заперечує шкідливости для здоров'я цих барвників, але твердить, що їх можна вживати в обмеженій кількості без шкоди для людського здоров'я.

● У Данії одним з найпопулярніших чужинців є американський амбасадор Валь Петерсон, колишній губернатор Небраски. Його батько був данського походження, а мати шведського і він говорить досить плавко по-данськи. За три роки його перебування в Данії — нема буквально данського містечка і села, куди Петерсон вже не приїхав би і не дав себе пізнати місцевим громадянам, як мила й приступна людина з демократичними манерами.

Труман про себе в книзі під заг.: „Містер Ситизен"

Ню Йорк. — Колишній президент Гарі С. Труман написав другу книжку своїх спогадів, яка саме тепер вийшла під заголовком „Містер Ситизен", в якій пише про своє життя після того, як залишив Білий Дім в січні 1953 р., а в першій змальовував роки своєї президентури від квітня 1945-го до січня 1953 р. В книзі „Пан Громадянин" читач знаходить немов читану автобіографію колишнього президента, перетикану різними порадами. Труман ніколи не курив, він не любить віскі, але п'є дві унції бурбона (горівка з кукурудзи або пшениці) для ліпшої циркуляції крови. Він радить м'якошкірим „не входити до кухні, якщо вони не можуть знести гарячі". Колишній президент не жалує ані одного рішення, яке він зробив був під час 8-річної президентури. Він певний того, що здобув місце між найкращими і найенерґічнішими президентами ЗДА, але про це рішатиме історія.

● Демократичний стейтовий комітет в Ню Йорку вибрав делеґатів на партійну номінаційну конвенцію в Лос Анджелесі і між делеґатами немає двох визначних демократів колишнього губернатора і сенатора Герберта Лімена та відомої демократичної діячки пані Ф. Д. Рузвелт, вдови по президенті ЗДА. Вони обидвоє належать до групи так званих реформістів, які виступають проти демократичного впливового політика Карміна Де Сапіо.

BUY U. S. SAVINGS BONDS AND SAVE!

ЗАВОРУШЕННЯ СЕКТИ СІКСІВ В ІНДІЇ

Індійська поліція в Ню Делі розганяє членів секти сіксів, які влаштували демонстраційний марш в справі створення для них окремої держави. Під час заворушень була одна особа вбита і 175 ранених. Придержано понад 1000 членів секти

Члени Конґресу вимагають припинення дипломатичних взаємин з Кубою

Вашинґтон. — Член Палатної комісії для закордонних справ конґресмен Лéонард Фарбстейн з Ню Йорку висловився під час телевізійного виступу у Ню Йорку за припинення дипломатичних взаємин З'єдинених Держав Америки з Кубою Фіделя Кастро. Водночас із цим Фарбстейн виступив з вимогою, щоб ЗДА перестали купувати цукор від Куби. Згідно із ствердженням Фарбстейна, кубинська преса ображає і знеславлює постійно ЗДА і їх уряд і крім того кубинський режим конфіскує майно американських громадян без відповідної рекомпенсати. І Фарбстейн, і конґресмен Іменюел Селлер із Ню Йорку, який виступав разом з ним — обвинувачували Фіделя Кастра ще в тому, що він поставив Кубу на послугу совєтського бльоку держав.

ТАРЗАН, ч. 4473. Помста зрадника.

Тарзан мусів почати боротьбу у власній обороні.

Він швидко звалив на землю кілька жертв, а нагло...

Він почув крик ворога. Це зрадник Рімю хотів особисто помститися!

Посмертні Згадки

Віктор ГОРДІЄВИЧ, член 238 Відд. УНС в Бостоні, Масс., помер передчасно в дні 1-го червня 1960 р., в місцевому шпиталі. Покійний народився в м. Києві, на Україні 1941 року, а до ЗДА прибув разом з родиною в 1951 р. В 1960 р. з відзнакою закінчив "Technician High School". До УНСоюзу вступив 1953 р. Управа Відділу висловлює глибоке співчуття мамі Покійного Л. Гордієвич, сестрам Галині й Тамарі, шваґрам В. Дунаєвському та О. Бонцарівському та численним Його Друзям. — Вічна Йому Пам'ять
М. Кайко, фін. секр.

Юліян МОНАСТИРСЬКИЙ — основник 120 Відд. УНСоюзу в Аліквіпа, а від 1922 р. член 276 Від. УНСоюзу в Ембрідж, життя, народжений в селі Городище, п. Самбір. Покійний Па., помер на удар серця дня 10-го червня 1960, на 67 році полишив у смутку дружину, одного сина, три замужні доньки та 6 внуків. Покійний займав різні пости у Відділі, як предсідник, контролер та делеґат на конвенцію УНСоюзу. У громадському житті був членом багатьох світських Товариств та членом української кат. церкви св. ап. Петра і Павла в Аліквіпа. Похорон відбувся 13-го червня ц. р. Покійного поховано на укр. цвинтарі в Ембридж, Па. — Вічна Йому Пам'ять!
Подав М. Фук

Володимир МАРЧУК, — член 190 Відд. УНСоюзу в Пеорія, Ілл., помер дня 30-го травня 1960 р., на 72-му році життя. Покійний походив із с. Михнів, Волинська губ., Зах. Україна. Полишив у смутку сина Миколу та невістку з внуком. — Вічна Йому Пам'ять!
М. М. Ногіч, секр.

Павло ПРИШЛЯК, — член Б-ва св. о. Миколая, Відд. 276 УНСоюзу в Ембридж, Па., помер дня 26-го травня 1960 року, на 84-му році життя. Покійний народився в селі Кізлів, Львівської обл. в Зах. Україні. До УНСоюзу вступив 1905 р. та зорганізував 3 Відділи УНС в околиці Пітсбурга. Полишив дальшу Родину в рідному краю, як також і в Америці. Дружина Покійного померла в 1928 році. Похорон відбувся з Укр. Прав. Церкви, при участі Членів Відділу. Богослужби і Панахиди відправив о. Н. Федорович. — Вічна Йому Пам'ять!
Подав Мих. Фук